

MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE.

Kedd

190. szám.

Pest, October 24. 1848.

Nem kell táblabíró politika.

A Marczius Tizenötödike politikai hirlap october—decemberi évnegyedre előfizetheti helyben egyedül a Kiadónál, 2 ft. 30 kr. postán mindennap borítékba küldve 3 frt. 30 kr.

Egy hónapos előfizetést csak helyben egyedül a Kiadónál s a hónap első napjától számítva 1 forintjával fogadjunk el.

Hirdetések egy háromszor hasábozott sorért, vagy ennek helyéért 2 kr. pp. fizettetek.

Pest october 24.

Mára rossz tudósításaink vannak. Hanem a kit a rossz hírek meglepnek, ajánljuk neki, ne foglalkozdjon politikával.

Meglepelve érezni magát valamely rossz hírtől, annyit tesz: mint azt várni az ellenségtől, hogy ne használjon fel mindent, a mivel nekünk csak árthat.

Azt gondoljuk tán, hogy ellenségeink nem vakargatják fejöket, hogy nálunk az ujonczosítás hatalmas sikerrel folyik, hogy a nép a magyar ügy mellett, a hol csak felszólítatik, tömegestül fel kél? —

És mi az a rossz hír, mit hallottunk. Az, hogy Windischgráz herceget Felmarschallá s az olaszországi hadsereget kivéve, minden osztrák és magyar fegyveres csapatok főparancsnokává nevezték.

Kellőnek tört már bele a foga ezen díszes méltóságban, nem lehetlen, hogy a harmadik is fűbe haraphat.

Sokan megütődnek e kluevezésen. Pedig abban semmi új nincs. Midőn mi jogaink védelmére a harcmezőt választók bírói székül, jól előre tudtuk, hogy az osztráknak van egy jó hadsereg, van egy Radczkije, van Auerspergje, Jellachichja, és egy város romboló Windischgrázje, — mért lepne meg minket az, hogy a fővezérség változott.

Ezt mind előre tudtuk, ha csak azt nem gondoltuk, hogy függetlenségünk kivívására elég az, ha Batthyány Lajos inassának ablakából kitézetik a nemzeti lobogó.

Tudhattuk előre, hogy a reakció a pokolból is felkeresendő csirkosait, hogy feltámasztandja ellenünk a nemzetiségeket, elfoglalandja a korábbi ministerium bünsz gyávasága miatt kezében levő várainkat, hogy öszönnel természetendi a proclamatiókat, mellyekben minden betű ugyan annyi ezerre potencirozott szemtelen rágalom, és uadok hazugság.

Mind ezekre elvalánk készülve. Ezek a mi gyenge s könnyen megtámadható oldalaink voltak s azért, midőn kenyér törésre került a dolog s szemmel látjuk mint pattannak el a vidékre szétszort lázzadás bombái, ne engedjük magunkat meglepni.

Minden a legtermészetesben a maga rendén megyen. Ugy, midőn háborús világot él az ember.

Mi is csinálunk nekik rossz híreket, hadd csináljanak ők is nekünk. Nem vagyunk Batthyáni ministeriuma alatt, midőn azt gondoltuk, hogy a háború egy kellemes szerelmi viszony, midőn a felek egymásért élni halni készek, s akkor boldogok, ha egymásnak kellemes meglepetéseket csinálnak.

Pest october 24.

Sergeink miután már egy, és fél állomásnyira voltak Bécsből, ismét visszafordultak.

Ez már osztán meglephet mindenkit, mert e visszafordulási ujságot saját embereink szereztek nekünk.

Azonban a körülmények még előttünk felvilágosítva nem lévén, tartózkodóknak kell lennünk valamely itéletet kimondani.

Annyi bizonyos, hogy sergeink vezérlete ügyes és hű kezekre lévén bizva a vissza fordulásal, annak kellett történni, mi a magyar ügyre nézve leghasznosabb, s legozólrányosabbnak találtott.

Annyit leghivebb értesítések nyomán mondhatunk.

Sergeink közeledvén Bécs falai alá, erősen kezdünk ágyuzni, várva a Bécsiekől valamely viszonzó jelt.

De semmi, semmi sem mutatkozott. Pedig meg vannak az intézkedések téve, hogy a közlés esetében, ha a bécsi nép harcra készen áll, minő jelek adassanak,

Sergeink egy magokra látszattak hagyatva, s nekünk az eszélyesség ovatosságát parancsolt.

Szinte biztosan mondhatjuk az olvasónak, hogy tegnap hadseregünk tisztjei közül, mintegy százhuszan simpliciter elbocsáttattak hivatalaikból.

A főhadj parancsnoktól egy névsorozat jelent meg, s az ott megnevezetteknek a hadsereget egy szempillanat alatt el kellett hagyni.

Egy ezredes egy láznító tisztot saját kardjával szurt keresztül.

Mind ez arra mutat, hogy hadseregünk vezetői komolyan elhatározták onnan minden salakot kitisztítani.

Az elűzöttek között sok honvédi tisztok is vannak. Az ekként ürességbe jött tiszt állomásokra, mind káplárok és őrmesterek nevestettek ki.

Az egyik bataillonban olyan első kapitányunk van, ki két héttel ezelőtt csak káplár volt.

Ez annak a rendje.

Seregünk vidám és lelkesült. Ételmezés forrásai a legszebb folyamatban. Senki nem panaszkodhatik.

Pest oct. 24.

— Tegnapi obajtásunk, hogy a pesti ácsok, kovács és lakatos mesterek, ágyúfelszerelési munkára szorítottassanak, teljesült. Punctum. Nem kell hozzá comentár.

— Simonics uram, ki előbb Szepes körül akart berontani, meggondolta magát, s okosabbnak tartá, ha Trencsén megyében ront be.

A honvédelmi bizottmány azzal nyugtatá meg a házat, hogy az intézkedések meg vannak téve, hogy az erő ellen erő alkalmaztassék. Ha e kifejezést nem vármegyés értelemben vesszük, innen is elháríthatjuk a bajt.

— Berger aradi várparancsnok tegnapelőtt reggel hattól hétig, s aztán nyolcztól kilenczig ismét löveté a várost. A megye házára körülbelől harmincz golyó hullott.

A kár nem sok. A várban ostoba tűzerek lehetnek, mint mondják a helyb li mészáros, egyházfi, s pater kvardián viszi. 'üzérség vezérletét.

A vár körül a felkelő népség száma rá megyen huszonnégyezerre, következőleg a vár teljesen bloquirozva van.

— Erdélyben infanteria megyen minden. Puchner az ostrom állapotot kihirdette, a pénztárokat lefoglaltatta.

Tiszteljük Vai Miklóst, s felhívjuk a házat szavazzon ő excellentiájának bizodalmat.

Mindezek rövid hírek, de valóságok, s egy kicsit tán fontosak is.

Pest october 23.

Ott van la!

Megmondtam szerkesztő, hogy Erdélyben olkéstünk, Kossuth hírlapja tudósít, hogy Urbán Szász-Régenben van 16kán, s más nap Vásárhelynek ad vizitát.

Az amplissimus magistratus pedig, tisztelettel várja a magas vendéget, kinyitattja kapuit és en corpore elébe fog menni.

Tudnia kell önnek szerkesztő, a mit én tudok, hogy Vásárhelyt, mint egy 1200 nemzetőr, ezer önkéntes és 3-4 száz Kossuth huszár van. Azonban az amplissimus úgy tartván, hogy ez bégatella Urbán 1500 embere ellenében, nem mer ellemállani neki.

Tudnia kell szerkesztő azt is, hogy a mi napokban nem egyszer történt, hogy egy pár száz magyar vagy tiz annyi oldhot vert vissza. De meg kell nyugodnunk a vásárhelyi tanács bölcsességén.

És ezt a szék főtisztje a nacscsás gubornyumnak úgy adja tudtára, mintha egyszerűen arról tudósítná, hogy ekkor s ekkor marchalis lesz.

De szerkesztő, a dolog nem tréfa.

Ime itt van annak az eredménye, ha az előjárók becsületes jó emberek.

Meg ne ütődjék illyes beszéden. Csak azt értem alatta, hogy rossz dolog, mikor az előjárót egyéb erőnyről nem lehet dicsérni, csak arról, hogy becsületes jó ember.

Szeretném elő szóval mondaní ki ezt, hogy hangnyomatomból lássa, miszerint azt akarom mondani, becsületes jó ember, de nem erélyes előjáró, nem azon ember, ki kritikus perózekben a dolog élére tehetné magát.

Toldalagi barátunk illyen ember. Nem húzza vona, nem kegyetlen, igen jó családapa, jó barát, jó kártya kompanista. Mind igaz, de tehetetlen frater.

Ime a derék eredmény! Ott a székelység, s ök meghódolnak.

Aztán e lesz belőle, ha Kemény Istvánra hallgatnak, a ki azt mondja, hagyjuk el istenért a székel segítségét, mert árt a civilizációnak.

Majd lesz alkalma a nemes bárónak, leczkéket venni Urbántól, a civilizáció tárgyában. Majd megcivilizálja ő azt a silvescalt Erdélyországot.

Hanem szerkesztő, bizonyísten mondom nagyon keserűm esik nekem most tréfálózni! Megmondom önnek, hogy nekünk Erdéllyel keményebb harczunk lesz, mint a fugitívus bánnal volt.

Pest october 22. 1848.

Pest város tanácsa, tisztikara, képviselő testülete meghatározta egy füst alatt a város tisztviselőinek szaporítását, — a tisztviselők fizetésének felemelését. —

A város tisztviselőinek fizetése tett eddigelé 31,833 ezüst forintot. —

Az új árjegyzék szerint, — mellyet avandóg a gazda nélkül tett.

Uj tisztviselők szaporodának 22,250 ezüst forint értékig. —

Az eddigi tisztviselők fizetése lenne 31,833 ezüst forint helyett 71,600 ft.

Tenne hát az egész 93,850 ezüst ft. —

A város lakosi — csupán tisztviselők becses életére többet fizetnének ezután, mint eddig 62,017 ezüst forinttal. —

Szép gazdaság, ha isten is úgy akarja, de nem igen sok a köszönet benne. —

Igen drága tanács! Igen érdemesített tisztikar, igen tisztelt képviselőség, — önkkel mi nem foghatunk kezét e tekintetben. — Megmondjuk az okát. —

Midőn az újabb törvények értelmében megtartott a tisztújítás, — miért nem választottak akkor több tisztviselők egyeteme által a választóknak? —

Haj! a cortes mesterek, kik akkor előre kinyomtatva nyomták a választók mekába a tanács, a tisztikar, a képviselő test kicsinált névsorát, a törvény által rendelt titkos szavazás szép példájára, azt mondták akkor, hogy a tiszteletbeli tisztviselők helyett nem kell választás, azok ki, és elmaradhatnak. —

Ha akkor nem kellett a régi tiszteletbeli tisztviselők száma szerint választani, s azóta is elvihették az akkor választottak a hivatal: miért inkább el nem vihetnék most, midőn a háboru, a népfelkelés, a perlekedésnek ottan ottan kormány általi felfüggesztése — miatt nem szaporodtak, de fogytak a munkák.

Bizon bizon még azt találná valaki mondani, mit én nem mondom, hogy némely urak kedveltjei számára tartattak fel az ürességbe hagyott helyek. —

De nem így akudtunk tisztválasztáskor. —

Az előt is veltak tiszteletbeli tanácsosok, — jegyzők, ügyészek, — s a t: — ha tehát szükségesek továbbra is több tisztviselők; mivel a tisztválasztáskor azok helyett nem választottak a választók, — tehát válasszanak most, akkor midőn szükségeltetik, — de a képviselőség maga ne vágja kaszáját a választók mezejébe. —

A megyék egy irakkal se szaporíthatják tisztikaruk számát felsőbb engedély nélkül: s a város 22,250 ezüst forint értékig szaporíthatná tisztikarát a nélkül, hogy a választókat meg se kérdezi? —

Ma már a herczeg, gróf, nemes, nem nemes fizeti a város adóját, — mind, kik benne lakunk. —

Mi azt hisszük, hogy a város tanácsa, tisztikara, képviselősége, jogunkat sérti, ha egyezsünk nélkül a tisztikar és eddigi fizetésének 62,017 ezüst forint szaporításával adóztat. —

Törvényt is olvasunk rá az 1635. 21. t. cz. ezen rendeletét:

„Civitates nec ipsos Concoives nimiis et Taxam ac evidentes necessitates longe superantibus onerent impositionibus.“ —

A biró és polgármester eddigi 800 forintja 2000-re, — a kapitány 700 forintja 1500-ra, a tanácsosok 600-a 1600-ra, a főjegyző 600-a

1400-ra, a főügyész 500 forintja 1400 forintra emeltetve ezüstben — a szemmel látó szükségét igen is tal nyargalják.

Kivált akkor, midőn a megyékben a szolgálirák fizetése 150 — 200 — az alispánoké 500 — 600 — legfelebb 800 ft. — pedig a Pest megyei alispán is Pesten él, mint a város polgármestere, vagy főbirája. —

Még se hallottuk, hogy megyei tisztviselőnek most azon járna az esze, hogy fizetése szaporíthatassék.

Lesz idő e haza békéje után is.

A 62,017 ezüst forint olly nagy öszveg, hogy abból — egy katona felruházását 24 pengő, — 60 váltó forinttal számítva — mellynél többé aligha kerül, — 2500 katonát lehetne a haza védelmére felruházni.

Igaz, hogy mintegy 1500 honvédet állít ki városunk képviselősége tisztikara zsebünkre, — szívesen adjuk, — de ha ugyan akkor a tisztikar fizetése szaporítására 62,017 ezüst forintot adóznánk — mellyből 2500 katonát lehetne felruházni, — ránk kiálthatnak, hogy tán magunkat a tisztikart jobban szeretjük, mint hazánkat.

Én részemről, — ha már egyszer elhatározta a várostanácsa, tisztikara, képviselősége, hogy 62,017 ezüst forinttal több adót fizetnénk, — szívesen adózom többet, — de csak úgy, hogy azon többadónkat állitassanak ki a haza védelmére, — a tisztikar érje be eddigi fizetésével a haza békéjéig, ha eddig meg nem halt éhen mellette, ezután se hal meg, — de a haza elveszhet, ha magunkra több gondot fordítunk, mint a hazára,

Lesz a képviselőségben, — de lesz a városban elég egyén, — kik — ha nem bírnák a munkát az eddigi tisztviselők — a tisztválasztásig, — a hazának veszedelmétől kiszabadításáig — mint azelőtt, — most inkább tiszteletbeli hivattal szívesen szolgálnak a hazáért.

Ha azonban a tisztviselőség és képviselőség megmaradna határozata mellett — és azon tervezett adót a kitűzött célra, nem a haza katonáira szaporításra, — jogom óvására ellenmondok. —

Nem kidemi.

Magyarország előnye a köztársaság fentartásában.

Azon állítással fejezem be tegnapi cikkememet: mikép Magyarországnak a köztársaság megvédésében és fentartásában, egy roppant előnye van más civilisált nemzetek fölött.

Ezen előny mibenlétének vázlat, lemond a sorok feladata.

Majd minden civilizált országban van egy elem, melly magva és előidézője minden forradalomnak, természetesen ellensége a fenálló hatalomnak, és örökké éber bajnoka minden harcznak, melly némi változás reményét foglalja magában.

Ezen elemet, melyet nálunk jóformán csak nevével ismernek, a proletariatus teszi.

Hogy a proletariatus köztünk csak nevével, tehát igen felületesen ismerik, már az is tanúsítja, hogy ezen elemet hazánkban is tulajdonítják, holott, — ha csak Pálfi szerint a zsefférelket nem akarjuk a proletárok közé sorozni, honunkban a társaság e nagy fontosságú osztálya még nem létezik.

Megengedem, hogy akadnak egyesek, kik e cathoridába esnének; de fogja-e valaki Magyarországot a rizstermesztő országok közé sorozni, azért, mert Arizai polgártárs, nemeselevélben kötött feltételt következtében, nem tudom, hány vékával természetesen érvényes?

De lássuk hát, mi az a proletárius, aztán mindjárt könnyebben megítélhetjük: él-e köztünk e százfejtű hydra, vagy még csak most csirázik a dudva közt?

A proletariatus Stein szerint (és ennek defini-tióját legjobbnak tartom) képezi azon osztály, mellynek sem vagyona, sem elegendő mivelt-sége nincsen, min álláspontja a társaságban alapul-hatna; melly azonban mégis hivatva érzi ma-gát, nem nélkülözni egészen azon javakat, mely-lyek a személy vagy egyéniség becsének emelé-sére szolgálnak.

Am gondolkozunk ezen — szerintem — igen mély, de helyes definitio felett, s ha csak egy kis-sé betekintettünk a socialis mozgalmakba, mond-juk, van-e Magyarországon ilyen osztály?

Hogy a kérdés tisztábban álljon, nem lesz tán felesleges, azon számos alakban különböző, de lényegben egy források közül, mikből a proleta-riatus ered, egyet felkarolni, és példaként előmu-tatni.

A proletariatus, jelen fenyegető alakjában, leginkább a töke győzelme a kézmű fölött idézte föl.

Az ügyes és mivelt, de szegény és családós kézműves szorgalma, nem állhatta ki a concurren-tiát a gazdag gyárnok pénzes ládájával.

Mert mikor a gazdag százszekretet adott gépekért, ezek segedelmével nevezetes nyere-ség mellett harmincz száztozival olcsóbban adhat-ta árult, mint concurrensai a szegényebb, saját ke-zükre szorított kézművesek.

Bátran lehet mondani, hogy Angliában, Frank-honban vagy Belgiumban, minden nagyszerű új gép ezer családot tett tönkre.

Ezer család, kit a töke pénz legyőzött, kén-telen lön, saját üzletével felhagyni, s a gyáros-nál, mint napszámos szolgálni.

De itt ismét azon körülmény adta elő magát, hogy a gyáros, kinek rendszeren több munkás ajánl-kozott, mint mennyire szüksége volt, kénye sze-rint halározta meg a napidíjt (innen a véres is-meretes cravallok), és mert e napidíjra kapott elég nőtlen munkást, ki abból élélhetett, a csa-ládatya, ki annyi bérből nem tarthatta fel magát, kenyér nélkül maradt, s szaporította a proletári-usok mindinkább növekedő számát.

Nem lévén feladatam itten a proletariatus tör-ténetét írni, de helyszűke miatt is, nem hozok fel több példát; ezen egy is megmutatja, mikép tá-madt a proletariatus, mert következtetéseket lehet

utána vonni, a proletárok keletkezése számos másodrendű forrásaira.

Annai bizonyos, hogy ezen kiterjedt, s helyze-ténél fogva mindenre mindenkor elhatározott osz-tály, egy szellemről lelkesítették, s nem kevesebbről, mint a birtokos osztálynak teljes abszorbálására.

Mindent, mi ehhez közelebb vezetheti, öröme-mel ragadja meg, és tagadhatlan, mert jelen ko-runk története igazolja — semmi sem mondítja jobban elő czéjait, mint a folytonos forradalmak.

Minden forradalom növeli számát.

És én megvagyok győződve, mikép, ha Fran-ciaországban az első köztársaság megbukása, onnyi forradalmat nem szükségelt volna, most nem lenne a proletariatus olly hatalmas; misze-rint nehéz súlyával gátolhassa a kormány kere-kek szabad mozgását.

A mint egy forradalom be van végezve, a proletariatus a másikon dolgozik; mi igen termé-szetes; mert azon osztály legfőbb Fourier the-oriáinak életbe léptetése elégítheti ki. —

Neki minden politikai forradalom csak eszköz, — egy lépés a socialis forradalomhoz, egyéb semmi. — Míg ezt el nem éri, rajta segítve nincs.

El lehet tehát mondani, hogy boldog azon ország, melly kivivhat magának egy democraticus kormányt, a nélkül, hogy keblében hordaná azon örökké éber elemet, melly minden alkalmat kész felhasználni arra, hogy változást idézzen elő.

Illyen ország Magyarország.

Magyarországnak nincs proletáriusa.

Minden szorgalmas földmivelő, minden becsü-letes iparos jóllétnek örvendhet. — A miveltebb osztály pedig — ha máshol nem — dicső sere-günkben találhatja helyét.

Ezen előnye van Magyarországnak, a civili-salt Europa bármely nemzete fölött. És ez felér azon bajokkal, mik a különböző nemzetiségek-ből erednek.

Ezeket kapacitálni lehet, vagy meghódítani, a proletariatus sem legyőzni, sem kielégíteni nem lehet.

Egy más kedvező körülményről legközelebb, Nyíri Józsa.

Világbéke.

II. — Első értekezésemben egy szóval emlé-keztem a világszabadságról.

Világbékeről addig szó sem lehet, míg világ-szabadság nincs.

A nemzetek elemei az egyének, elnyomatá-sukban titkon forronganak, és e forrongás valami hatalmas erőt teremt, melly mihelyt bizonyos pontot ér, mellyen túl csak önmagát emészt-hetné föl, e ponton azon titkos erő vég erő-szakkal vágja ki magát, az elnyomatás alul, s erőszakos rángatózásai közt dörög, hogy neki szabadság kell!

E szóval mit mondott mást, mint az ellen erőt harczra hívta föl, mellyben a fölsőbbiségért meg kell küzdenie?

Világbéke tehát nem lehet, míg egy nemzet lass, melly nem teljesen szabad.

Ne gondolja senki, mintha itt fölfüggeszteném

a béke egyelet idejét, sőt egyedül illy egyeletnek remélem a világ-szabadságot; és illy egyeletnek lehet ereje, akarata világszabadságot teremteni véres forradalmak nélkül.

De ezt monarcháktól semmi esetre sem várhatjuk; sem pedig aristokratáktól.

Ezek lesznek a v. béke, és szabadság ellenel.

Az elsőket megszüntetni a nemzetek kezében van, s kell, hogy ezeket megszüntessék, mert különben fölemelkedik az aristocrazia, s ekkor ismét ut nyílt a véres forradalmakra.

Már most föltéve, hogy a v. béke egyelet democraticai szempontból induland ki, mert czélt csak így érhet: nem szabad kimélnie sem időt, sem erőt, sem költséget.

Bocsássa szét programját az egész világon.

E program fő pontja leendő a v. szabadság. Ennek zászlója alatt bizonyára még a vad nemzeteknél is talál pártolókra. S a hol egyszer pártolói vannak, ott dicső elvei czélt értek.

Igen természetes, hogy ekkor tüstént támad reactionális párt, melly ördögöt, poklot megkísér-tend jó remény fejében. De ekkor mi kell más részeinkről, mint erély nem kimélni időt, erőt és költséget.

Az igaz nép-barátokat kell megnyerni, és haladéktalanul, ezek járják el a szegény kunyhókat, úgy mint a gazdagok palotáit, föl híván mindenkit szent célunk segítésére, nem ígérekkel csábító hízolgésekkel, mint a reactió szokott a reform rovására: hanem egyenes, és nyílt hom-lokkal, pusztán elveink tisztaságának bemutatá-sával.

Igy a népek megértve a v. szabadság szent igéit, törekedni fognak lerázni nyakukról minden kényurat, kényurnőt, és minden korláto-akat, mellyek a földi boldogság ostarai, és töre-kedni fognak magokat természeti jogaikba visz-sza helyezni.

S mi természetesebb, minthogy elérve a jo-gok ne tovább-ját, azt kényelemben, békében ohajtják élvezni is?!

Igy alapulhat meg a világbéke, mellynek zászlója egyedül csak a v. szabadság diadalain fog háborítlanul loboghatni.

T.... F.....

A régi löcsei formára!

Csekély dolgokról írok, mégis megérdemli, nemhogy ajánlanám, de hogy elijeszsem tőle a közönséget.

Ez a Trattner-Károlyi nemzeti kalendárioma, melly nyomódott Pesten a sajtószabadság másod-ik évében, s még rá merték tenni: a sajtószabadság idejében.

Nem igaz, ezt még azelőtt kellett csinálni.

Már Károlyi úr (née de Trattner) szerelmem, én öntől sonica elvennem a sajtót illy pimasz tú-rótakarót 1848-ban készíteni. Önnek nemzeti (?) kalendárioma a legrégebb löcsei formára van rántva. —

